

Gospodarski vestnik

Št. 5.

V Gorici, dne 1. maja 1924.

Leto II.

Izhaja enkrat na mesec. Stane letno 10 lir.
Posamezna številka 1 L.

Uredništvo in uprava v Gorici, Via Giosue
Carducci št. 7./1.

Dr. A.:

Italjansko - jugoslovenska trgovska zbornica v Trstu.

Z dogovori minolega prosinca, sklenjenimi med Italijo in Jugoslavijo v Rimu, je bil prekoračen prepad, ki je razdvajal obe državi in oviral ožje gospodarske stike med sosednima državama, ki sta po svoji zemljepisni legi prisiljeni na izmenjavo lastnih pridelkov. S tem je bil odprt naši državi gospodarski dostop na jugoslovensko Podunavje in na Balkan, kjer je do sedaj zavzemala prvo mesto izvozna trgovina drugih evropskih držav, zlasti Francija, Avstrija in Češkoslovaška in kjer ni bila v stanju izvozna trgovina Italije priboriti si primerne tržišča za svoje industrijske proizvode, vkljub svoji konkurenčni zmožnosti. Vsled tega je dosledno trpel tudi izvoz jugoslovenskih proizvodov v Italijo.

Dobri politični odnošaji med dvema državama kot gospodarskima enotoma so bili vedno v novejši dobi predpogoj poglobljenja njunih gospodarskih stikov in ta predpogoj glede Jugoslavije in Italije je sedaj podan. S sklenitvijo trgovskega dogovora, ki se lahko smatra sedaj za gotovo dejstvo, sta obe državi s svoje strani odstranili ovire carinskega in prometnega značaja in prišla je vrsta prizadete industrijske in trgovske kroge, da store s svoje strani, kar je še potrebno za upostavitve medsebojne izmenjave za izvoz določenih dobrin.

Činitelj, ki naj bi tako izmenjavo pospeševal, so mešane trgovske zbornice. Doslej je bila taka zbornica ustanovljena v Milanu, srcu italijanske industrije in trgovino. Ali za Milanom ni smel izostati Trst, ki je po svoji zemljepisni legi ključ za italijansko trgovino z Vzhodom, zlasti z Jugoslavijo in Balkanom in ki je kot obmejni trgovski in pomorski

emporij v prvi vrsti pozvan, da posreduje in pospešuje trgovino med sosednima državama.

Tako se je tudi v Trstu osnoval pripravljalni odbor za ustanovitev italijansko-jugoslovenske trgovske zbornice.

V pripravljalnem odboru, v katerem je bila prvotno zastopana le italijanska narodnost, kjer pa je sedaj zastopan tudi slovanski živelj, izvršila so se potrebna pripravljalna dela za ustanovitev trgovske zbornice. Na sestanku dne 15. marca 1924. je pripravljalni odbor predložil zborovalcem pravila bodoče zbornice, ki so bila z nekaterimi izpremembami sprejeta. Pripravljalnemu odboru je bilo naloženo, da skliče v najkrajšem času občinski zbor v svrhu ustanovitve zbornice. Iz pravil je bilo posneti, da je v prvi vrsti namen zbornice ta, da s točnimi poizvedbami in pojasnili o potrebah italijanskega in jugoslovenskega tržišča, o količini in kakovosti proizvodov, namenjenih za izvoz in o kreditni zmožnosti trgovcev ter z varstvom interesov upnikov povzdigne izmenjavo dobrin med obema državama do najvišje stopnje.

Odbor zbornice naj bi sestojal iz 17 članov, to je predsednika in 16 odbornikov, od katerih bi bila polovica slovenske in polovica italijanske narodnosti. Člani bi bili dvojni, taki ki bi plačevali letno članarino 150 in taki ki bi plačevali 50 lir na leto, z razliko, da ti poslednji ne bi imeli glasovalne pravice.

Važnost te ustanove zahteva, da se naši trgovci in denarni zavodi učlanijo pri njej, ker le tedaj bo lahko vršila svojo nalogo, ako najde popolno razumevanje pri vseh prizadetih krogih.

B. J.:

Predpriprave umnega svilorejca.

Vsak preudaren svilorejec si mora v prvi vrsti biti na jasnem, koliko sviloprejk bo gojil, še predno si nabavi seme. Množina sviloprejk, ki jo kdo misli gojiti, je odvisna od raznih okoliščin. V prvi vrsti pa ravno od količine murvinega listja, ki je komu na razpolago. Potem pa tudi od primernih prostorov ter od delavskih moči, ki si jih posameznik more priskrbeti ob času reje.

Koliko listja mu je na razpolago, ugotovi svilorejec lahko sam. Popolnoma razvita murva srednje starosti da približno 40 do 50 kg listja. Umljivo je, da ta številka ne more biti popolnoma merodajna, ker se ravna pridelek listja po načinu murvine izgoje, starosti, velikosti, itd. Stara, velika murva da tudi do 100 kg in še več listja.

Za eno ončo semena (krog 30 g) se običajno potrebuje 10 do 12 stotov listja. To pa ni pravilo. Ako se sviloprejke dobro razvijajo in ako je vreme ugodno, se porabi mnogo manj listja, kakor v slučaju mrzlega, deževnega ali neugodnega vremena sploh. Tudi murvine bolezni vplivajo kvarno v tem pogledu. Upoštevaje navedeno, lahko rečemo, da je treba za rejo ene onče sviloprejk približno 20 do 25 odraslih murv srednje starosti. Če teh nimamo, se podajamo v nevarnost, da bomo morali po visokih cenah kupovati listje takrat, ko ga bomo potrebovali najbolj.

Prostor, v katerem nameravamo gojiti sviloprejke, mora biti zadostno velik in visok. Za rejo sviloprejk iz ene onče semena potrebujemo vsaj 100 m³ prostora, kar odgovarja sobi, ki je približno 7 m dolga, 5 m široka in 3 m visoka.

Za oskrbovanje označene množine sviloprejk je sprva potrebna le ena delavna moč, ki pa ima ves čas reje (30 do 35 dni) vedno dovolj opravka. Pozneje, posebno v četrti in peti dobi, ko sviloprejke veliko požrejo, pa moramo imeti že samo za priskrbovanje listja eno možko moč na razpolago. V kratkem povedano, pa lahko rečemo, da je treba za negovanje ene onče semena delavne

družine, obstoječe vsaj iz štirih oziroma petih oseb.

Kakor že navedeno, mora biti prostor, ki je namenjen za vzgojo sviloprejk, primerno visok in velik. Paziti moramo posebno nato, da nam je mogoče svilorejcnico ob vsakem času izdatno prezračiti. Kajti dognano je, da sviloprejkam ne škoduje nobena stvar tako, kakor ravno nezdrav in okužen zrak v zaprtih prostorih. Boljše je, da trpijo sviloprejke mraza, kakor pa da jim primanjkuje čistega in svežega zraka. Varovati pa jih moramo na vsak način pred preprihom, kakor tudi pred solnčnimi žarki, ki naj nikdar ne sijajo naravnost na nje. Svilorejcnica ne sme biti vlažna. Vлага povzroča plesenje ležišč in pospešuje apnensko, kakor tudi drugo nevarne bolezni sviloprejk. S smotrenim prezračevanjem vse to odpravimo.

V prezračeni svilorejcnici ne sme biti slabega duha. V njej ne smemo hraniti takih predmetov, ki kvarijo zrak in tudi spi naj ne nikdo v njej, dokler so tam sviloprejke. V njej naj diši le po murvinem listju. Kajenje z brinjem ali s kakor drugo dišavo zrak le še bolj pokvari. Tudi tobakov dim škoduje nežnim živalicam.

Najprimernejša toplota v svilorejcnici je ona med 20° in 22° C. Ako se toplota zniža pod 12,5° C, sviloprejke ne žrejo več, držijo glavo po koncu in se ne ganejo z mesta. Raditega je neobhodno potrebno, da ima vsak umen svilorejec v svilorejcnici toplomer in peč, katera mu pomaga ravnati višino toplote. Opozorjamo še, da naj se toplomer obesi poč od peči, a ne preblizu vrat ali oken. Peč je lahko železna ali iz opeke. Boljša je poslednja, ker drži enakomerno gorkoto dalj časa, dočim se železna peč hitro ugrije, a tudi hitro shladi. Naglo izpreminjanje toplote pa sviloprejkam škoduje.

Snaga v svilorejcnici mora biti uzor-na. Snažen prostor in snažna oprava ste prvi pogoj uspešne reje. Pred rabo naj se vse orodje in vsa oprava, potrebna za

negovanje sviloprejk, dobro opere z lugom ali z vrelo vodo, kateri smo dodali na vsakih 100 l 10 kg sode. Oprana oprava naj se potem postavi na solnce. Tudi tla v svilorejnici naj se do dobra operejo z lugom ali sodino vodo. Stene pa naj se pobelijo z apnenim beležem, ki smo mu primešali nekoliko klorovega apna. Pred belenjem naj se strop in stene dobro ometejo. Tudi med rejo naj se prostori vsak dan do čistega pometejo. Če ravnamo glede snage po teh navodilih, skoro nam se ni bati raznih nevarnih bolezni, ki tako rade napadajo sviloprejke. Kali teh bolezni pa se nahajajo ravno v razpokah, vdolbinah, zarezah in hrupavih delih sten, tal, oprave in sploh v vseh predmetih, ki smo jih rabili preteklo leto. Bolezenske kali se ohranijo leta in leta in tvorijo vedno veliko nevarnost za sviloprejke.

V svrhu, da se vsem tem nevarnostim izognemo, je neobhodno potrebno, da razkužimo vse prostore in vso opravo, ki nam je služila prejšnje leto pri reji. Razkuženje naj se izvrši tik pred rejo in sicer tudi takrat, če nismo v prejšnjem letu imeli bolezni. Izmed različnih razkuževalnih sredstev, se je do sedaj najbolj obneslo žveplo, odnosno njegov dim, potem pa tudi klorov plin in formalin. Ta sredstva, pravilno uporabljena, uničijo in pomorijo kali vseh bolezni.

Pri nas bi prišlo v prvi vrsti v poštev razkuževanje z žveplom, ki naj se vrši na ta način: Vsa okna, vrata, razen onih, naj se kolikor mogoče neprodušno zaprejo. Ravno tako naj se kolikor mogoče dobro zadelajo vse razpoke, jame, zareze in slično v zidovih, v tleh, v vratih, itd. V ta prostor spravimo tudi vse orodje in opravo, ki nam je potrebna pri sviloreji. Na sredo sobe deni precej visok in širok kup peska, kamor položiš potem primerno posodo iz porcelana ali ilovice, v katero si nasul dobrošno žvepla. Za razkuženje vsakih 100 m prostornine vzemi 1½ do 2 kg žvepla. Posodo moraš postaviti na kup peska radi tega, da bi se

tla ne užgala, ako bi posoda razpočila in bi se raztopljeno žveplo razlilo. Na to prižgi žveplo. To napraviš najlažje na ta način, da ga najprej poliješ nekoliko s špiritom, potem še le prižgeš. Ko si ugotovil, da je žveplo začelo dobro goreti, zapusti prostor in vrata za seboj dobro zapri. Soba naj potem ostane 48 ur zaprta. Po tem roku odpri zopet vrata, počakaj da se žvepleni dim nekoliko izkadi, potem še le pojdi odpirat okna in morebitna druga vrata, in skrbi, da se soba popolnoma izkadi in prezrači.

S klorovim plinom je postopanje skoro enako, le da je to človeku bolj nevarno kot razkuževanje z žveplom.

Formalin pa, ki je 40% vodena raztopina, rabimo na ta način, da poškopimo z njim strop, tla, stene in vse predmete. Tudi v tem slučaju moramo po tem prostor držati zaprt vsaj 48 ur. Formalin ne škoduje predmetom, vendar je njegova para jako ostra, ki žge v oči in reže v nosu. Treba, da postopamo pri njegovem uporabljanju jako previdno.

Kakor smo videli, ni odvisen uspeh razkuževanja le od množine porabljenih sredstev, temveč pred vsem tudi od tega, ali je bil prostor dobro in zadostno časa zaprt.

Izkušnje so dokazale, da moremo s pomočjo vsakega posameznega navedenih sredstev, ako smo ga pravilno rabili, pomoriti vse trose, ki povzročajo apnensko bolezen. Tudi kali pegavice in zlatenice, ki sta dve nevarni bolezni, se s pravilnim uporabljanjem teh sredstev pokončajo. Omenimo naj še, da se formalin in žveplo ne smesta istočasno rabiti, ker bi potem s tem ne dosegli prav nikakega uspeha.

Priporočljivo je, da razkužimo vso leseno opravo s 6% raztopino klorovega apna ne le pred pričetkom, temveč tudi takoj po končani reji. Raztopini lahko dodamo tudi nekoliko apna.

To so v glavnem navodila, ki jih moraš, umni svilorejec, dobro pretehtati, predno se lotiš negovanja sviloprejk. Toda o tem prihodnjič.

Slovensko kmetijsko društvo v Gorici Via Carducci št. 6. ima v zalogi modro galico, žveplo, superfosat, tomaževo žlindro, kalijevo sol, čilski soliter, klajno apno, razna semena, gnojnične sesalke, slamoreznice, robkalnike za turšico, Sackove pluge in drugo kmetijsko orodje. Zastopstvo tovarne mlekerskega orodja in strojev „Alfa-Separator“.

Zadružništvo.

Dr. K. M.:

POSUJILNICE.

(Konec.)

U ostalom i gubitak kod posujilnice nije tako lak, kao kod banka. Te sklappaju t. zvane spekulativne poslove ili poslove na sreću, gdje može da bude velikog dobitka, no isto tako i velikog gubitka. Posujilnicama pak su ti poslovi zabranjeni. Banke ulažu velik dio svojih kapitala u velika industrijalna poduzeća, od kojih mnoga uspijevaju te davaju lijepe dobitke, ne često i propadaju te prouzročuju ogromne gubitke. Novac posudjuju najviše trgovcima i fabrikantima, koji placaju velike kamate, te tim davaju bankama dobitak. No, kako je sreća premjenljiva, ti mogu da sutra postanu prosjacima, da faliraju te na taj način prouzroče bankama osjetljive gubitke, što i često biva. Posujilnice pak davaju novac samo sebi i prosjacima, koje sam odbor poznaje, znade, koliko imadu svoga, kako su gospodari i kako vraćaju dugove. Ti, ili njihovi garanti, imadu zemlju i kuću, koja ostaje u sreći i nesreći te daje zajmu dostatnu sigurnost. Radi toga se i rijetke kada dogodi, da imade kaka posujilnica gubitka, osobito ne takog, da se ne bi pokrio rezervnim fondom. Praksa je pokazala, da je vrlo, vrlo malo posujilnica na neograničeno jamčenje prekinulo svoje djelovanje uslijed gubitaka, a nije nam poznat nijedan slučaj, da bi bili ulagatelji ikada išta izgubili. To pak znači, da je sigurnost novca kod posujilnica veća nego nigdje drugdje.

Na ta naša izvadjanja će se moguće mnogi nasmijati te kazati: što pjevate toliko o tim posujilnicama; što hvalite, ta one rade danas slabo, nemaju ni toliko novca, da bi vraćale svoje dugove.

Da, danas je velik broj naših posujilnica u teškom položaju, u krizi. Za vrijeme rata bilo je u nas dosta novaca. Ljudi su ga silom prištedili, jer nisu imali šta da kupe. Sa tim su novcem plaćali dugove, učinjene još prije rata ili su ga ulagali u posujilnice. Te nisu imale, kome da ga dadu. Da im ne leži u blagajnama bez ikake koristi, dale su

ga svojim maticama, zvezama u Celju ili u Ljubljani. Prestao je rat i taj je novac ostao tamo. Kod promjene valute 1919. g. ostao je nepremijenjen. Odmah iza primirja naime bi zabranjeno, da se ga prenaša ovamo. U to su se pak vrijeme kod nas prilike premijenile. Iza rata trebalo je popravljati zapuštena gospodarstva, bilo je par slabih godina, zasluška malo, ništa, novaca je počelo sve više ponestajati. Ljudi su se počeli nanovo obraćati na posujilnice ili da dižu uloške ili da mole zajam. Posujilnice, što su imale, a imadu još i danas svoj novac o Ljubljani ili u Celju nepremijenjen, došle su naravno u stisku i to u to veću, što imadu više nepremijenjenog novca. Te ne mogu da vraćaju svojim ulagateljima novca, osobito ne u potpunoj mjeri sve dotle, dok ne dobiju nepremijenjenih svota. Za ulagatelje pak nema radi toga nikake pogibli. Dekretom od 9. 12. 1920 i od 1. 2. 1922 je određeno, da sama država garantira za gubitak posujilnica, koji je nastao uslijed toga, što im nije bio premijenjen novac, uložen preko državne granice još prije 3. 11. 1918. Da nije još to pitanje uređeno, tome je kriva sama vlada, koja ga nije do danas riješila, ja za vlaču izvršenje pomenutih zakona s dekreta. (Če se zgoditi g. 1924.)

Navedeno pitanje premijene novca je jednom od najtežjih pitanja naših posujilnica, jednom od najtežih njihovih rana. No za to one još ne zaslužuju, da se na njih baca kuku i motiku. Prvo za to, što je novac ulagatelja siguran, a drugo što one nisu same skrivile današnje stanja.

U zaključak spominjemo još to: Prilike su danas mnogo, mnogo slabije nego su bile prije rata. S raznih razloga raste bijeda svakim danom i čini se, kao da se opet vraćamo onim starim vremenima, kad je seljaku bilo zlo, kad nije bio gospodarem ni svoje vlastite, znojem orošene zemlje, već slugom svojih nemilosrdnih vjerovnika. Dok su posujilnice u stisci, to su opet digli nos privatnici te daju novac na lihvu. Dočim se je do konca rata plaćalo za novac redovito 6%.

Živinoreja.

CEPLJENJE PROTI RDEČICI.

Živinorejci! Kdor želi dati cepiti svoje prešiče v obrambo proti rdečici, naj se zgleda pri pristojnem županstvu, Županstva naprosijo potem oblastvo za uradnega živinozdravnika, Vsako drugo postopanje je v zmislu veljavnih predpisov zaman. Že obolele prešiče cepijo lahko tudi zasebni živinozdravniki.

Živinozdravnik G.:

BELI TOK PRI GOVEDU.

V zadnjem času opažajo naši živinorejci pri kravah v zelo mnogih slučajih iztok iz sramnice. Znaki te bolezni so sledeči:

Govedu priteka iz sramnice umazanobela tekočina, včasih gostejša, včasih redkejša. Zunanja stran sramnice ter del repa, kateri se dotika dotičnega dela telesa, je pokrit s sluznato tekočino. Najbolj očividni pa je beli tok v gotovih slučajih, ko se govedo uleže. Pojavlja se ta bolezen pri nebrehjih kravah.

Vzrokov tej obolezni je več. Včasih provzročata to bolezen nepredvidna pomoč pri porodu. Tudi zaostali deli posteljice, kateri razpadejo v maternici, so mnogokrat vzrok obolezni. Zgodi se tudi, da se maternica, katera je bila, kot je običajno za časa poroda silno povečana, prepočasi vrača v svoje pravilno stanje. Tudi v tem slučaju opažamo beli tok. V naši deželi pa je danes po največ vzrok tej obolezni kužni katar na spolovilih, ki zaide tudi globoko v maternico, ter provzročata huda vnetja in ako je govedo oplojeno, tudi izpodvrženje.

Radi belega toka goveja živina sicer redkokdaj pogine, vendar provzročata velika razširjenost te obolezni pri govedu precejšnjo gospodarsko škodo, ker se krave za časa te bolezni ne oplode, ter ostajajo brez zaroda. Zraven tega živali shujšajo po nekolikem času in množina mleka se zmanjša.

Opazuje se, da se beli tok v gotovih slučajih, po preteku gotovega časa, brez pomoči izleči. Kjer ni strokovnjaka na razpolago, je najbolje počakati, da narava sama pripomore do ozdravitve. Re-

čiti pa je govedo le toliko časa, dokler se to izplača, to je, dokler nam da krava toliko mleka, kolikor nas stane prehrana. Strokovnjak zdravi to bolezen z globokim izpiranjem maternice potom gotovih priprav. Dnevno izpiranje privede navadno do ozdravitve.

Pri kupu in prodaji odgovarja prodajalec za to bolezen, ako proda kravo za rejo. Kako dolgo že ta bolezen traja, ni težko določiti, ker izvira ta bolezen vedno le ali od zadnjega skoka pri plemenjaku, ali pa od zadnjega poroda.

Ing. Podgornik Anton:

PREHOD K ZELENEMU KRMLJENJU.

Zopet je tukaj čas, ko lahko začnemo nadomeščati suho krmo z zeleno. Posebno važno pri tem je, da preidemo polagoma od zimskega suhega krmljenja k poletnemu zelenemu krmljenju. To napravimo in izvedemo najlažje na ta način, da začnemo primešavati vsakdanjim odmerkom sena in slame (rezanice) le malo zelene krme. Od dne do dne primešavamo med seno in slamo vedno več zelene krme, tako da lahko pokladamo približno čez 14 dni že sama zelena krmila. Pokladajmo vedno le sveža zelena krmila, ker prav s krmljenjem takšnih krmil pospešujemo in zvišamo mlečnost krav. Vela zelena krmila, potem takšna, ki so se ugrela, ker smo jih pustili predolgo v kupih, lahko celo znižajo mlečnost krav. Pa ne le to. Vela ali v kupu ugreta zelena krmila lahko povzročijo pri živini tudi zelo nevarno napenjanje. Zato ne puščajmo zelenih krmil, posebno ne detelje, nikdar stlačeni na vozovih ali v večjih kupih, temveč jih takoj, ko smo jih spravili domov, raztrosimo v tanke plasti in na rahlo v primernem senčnem prostoru. Mešajmo mlado deteljo, ki zelo rada povzročata napenjanje, vedno med rezanico ali seno in ne krmimo je nikdar same zase.

Za košnjo zelenih krmil je najboljši primeren čas zjutraj, ko se osuši rosa, ali pa zvečer, predno se pojavi rosa. Rosna ali tudi vsled dežja mokra zelena krmila lahko škodujejo živini.

M. A.:

Čilski soliter in njegov pomen v poljedelstvu.

Njivam, vinogradom, sadnemu drevju in po vrtovih gnojimo skoraj večinoma z domačim ali hlevskim gnojem. Ali je to v obče pravilno? Gotovo ne. Razni strokovnjaki so opozarjali na to, da ni v vsakem oziru pa mestu gnojiti vedno le z domačim gnojem. Seveda pa tudi ti domačega gnoja nikakor ne zamejujejo, ampak pravijo, da je domač gnoj neobhodno potreben. Domač gnoj tvori prstenino (humus) in ravno ta da zemlji ono lastnost, ki na rastline tako ugodno vpliva. Temna barva, rahlost, zveznost, primerna ulaga, kemično delovanje — vse to so lastnosti, katere mora imeti dobra zemlja in vse to ima le tedaj, ako se gnoji v zadostni meri z domačim gnojem.

Znano je, da vsebuje domač gnoj vse one redilne snovi, ki so rastlinam potrebne, vsebuje torej tudi gnojilne snovi, kakor dušik, kali in fosforovo kislino v precejšnih množinah — toda te snovi se nahajajo v domačem gnoju najprvo le v netopljivi obliki. Domač gnoj se mora v zemlji najprej razkrojiti in segniti, da postane njegove spojine topljive; potem šele jih morejo rastline povžiti. Ta razkrojitev pa traja po navadi rastlinam prepočasi, one postanejo takorekoč lačne, zlasti pa lačne dušika. Rastline bi se razvile mnogo hitreje, bile bi veliko bolj zdrave, dale bi bogatejšo žetev in rodile lepši sad, ko bi jim ne primanjkovalo dušika.

Nastane vprašanje: Ali je dobiti kakšno sredstvo, s katerim bi se dalo rastlini zadostno lahko topljivega dušika, ki bi ga rastlina lahko takoj posrkala, da bo njen glad po dušiku hitro in popolnoma potolažen? Odgovor se glasi: da! To je: *čilski soliter*.

En stot tega gnojila prinese rastlinam najmanj 15 kg takoj porabljivega in učinkujočega dušika. To je pa ravno toliko, kolikor bi dobile rastline, ako bi jim gnojili s 30 q domačega gnoja. In ta hrana pride rastlinam šele tedaj v korist, ko se je ves gnoj razkrojil oziroma segnil. Pri tem moramo računati, da takšna množina gnoja ne segnije v enem letu.

100 kg čilskega solitra pa da rastlinam 15 kg hrane *takoj* na razpolago.

Ako vse to upoštevamo, se nikakor ne bomo čudili učinku čilskega solitra, če se ta pokaže že v nekaterih dneh po gnojenju. Čuditi se je treba bolj temu, da naši kmetovalci primeroma še tako malo segajo po čilskem solitru. Res je, da je njegova cena nekoliko višja od drugih gnojil, vendar moramo tudi to upoštevati, da čilskega solitra nikjer ni treba veliko in da njegov uspeh stroške bogato poplača.

Učinek čilskega solitra pri rastlinah. — Nič ni lažjega in enostavnejšega, kakor prepričati se o učinku čilskega solitra na rastline.

Raztopi naj se približno 10 gramov čilskega solitra, to je ena polna velika žlica, v 10 litrih vode. S tem se zalije s škropilnico prav izdatno greda cvetlic ali zelenjave ali pa tudi navadnega travnika, ki se je ravnokar pokosil. Nekoliko dni potem se učinek že opazi. Zelena barva rastlin postaja temnejša, cvetke dobijo močnejšo barvo, listi in stebila se začno krepkejšo razvijati.

Na isti način se pojavi učinek gnojenja s čilskim solitrom pri vseh drugih nasadih. Le pri trtah in sadnem drevju ni misliti na to, da bi se videl uspeh že nekoliko dni po gnojenju. To pa bo pač vsakomur umevno. Tukaj je treba gnojenje večkrat ponoviti, da bo uspeh viden in dovoljen.

Ali se izplača raba čilskega solitra? — Na to vprašanje je le en odgovor mogoč: »Poskusi sam«. V ta namen je treba napraviti prav natančen praktičen poskus. Odmerimo si na poljubnem zemljišču 3 enako velike kose, na primer po 100 m². Prvega pustimo za kontrolo negnojenega, drugega pognojimo s kalijevo soljo, superfosfatom in čilskim solitrom; pri tretjem pa izpustimo čilski soliter, in gnojimo samo s kalijem in superfosfatom. Ob času žetve spravimo pridelek od vsakega teh treh kosov posebej ter ga natančno stehtajmo. Videli bomo takoj razliko. Gre pri tem vedno za to, za koliko je bil pridelek na gnojenem

kosu večji, kakor na negnojenem in kakšna je razlika med kosom, ki se je pognojil z vsemi potrebnimi gnojili in med onim, ki ni dobil čilskega solitra. Ako je vrednost tega večjega pridelka večja,

kakor stroški za gnojenje, tedaj se nam je isto pač izplačalo. Kar ostane pri obračunu še prebitka, to je naš čisti dobiček, ki je vedno večji tam, kjer smo gnojili tudi s čilskim solitrom. (Dalje.)

Sadjarstvo.

Strekelj Josip:

JABOLČNI TONČIČ.

Ta živalica je metuljček, ki leže jajčka na plodove meseca junija. Tekom enega tedna se izvleče iz jajčic gosnice, katere se zavrtajo v sad. Dorastejo v 4 do 5 tednih in se spuste po nitki na tla ali na deblo, ako ni že prej sad odpadel. Temu prvemu rodu sledi v istem letu še drugi in ob ugodnem vremenu tudi tretji rod. V vročih, suhih krajih se pokazuje v večji množini, kakor v hladnem gorskem podnebju. Napada najrajši jabolka, pa tudi drugemu sadju ne prizanaša.

Vsled njegove velike škode nekateri niti ne marajo saditi jablan, češ, da piškavo sadje prezgodaj odpade.

Zatiramo ga, ako ne puščamo črvicega sadja na tleh, temveč ga pridno pobiramo in porabimo, da s tem uničimo ličinke. Uspešnejše se ga ubranimo s škropljenjem dreves z navadno mešanico bakrene galice in apna, kateri dodamo 70 gramov švajnfurtskega zelenila.

Škropiti pa treba takoj po cvetju in v drugič, kadar so plodi, kakor droben oreh debeli.

Švajnfurtsko zelenilo je strup, ki umori male gosnice tončiča, kadar se izležejo. Dobi se v vsaki mirodilnici.

S tem, da primešamo švajnfurtsko zelenilo mešanici apna in bakrene galice, zatiramo obenem tudi druge bolezni sadnega drevja, zlasti usnjarico (*fusicladium*) na hruškah.

C. R.:

KROG SADNEGA DREVJA.

Kdor se ni čez zimo dovolj potrudil za oskrbo sadnega drevja, ta ne odlašaj sedaj — ako ga nočeš popolnoma zamemariti — storiti vsaj to, kar se še storiti da.

Okoli drevja najmanj pol metra naj ne raste nobena druga rastlina. Ta krožec okoli debla okoplji in pognoji, ker ravno ta nemarnost je marsikaj vzrok, da drevje hira in potem usahne. Količe pri mladem sadnem drevju preglej in jih dobro priveži.

Ravno v tem času nam povzročajo veliko opravka razni škodljivci, zato nadaljujmo s pokončavanjem istih. Komaj se sadno drevje v maju prebudi od zimskega počitka, se, kakor da bi bilo zakleto, vsuje nanj vse polno uničujoče golazni in škodljivcev. Cvetoder, krvava uš, listne uši, ličinke raznih rilčkarjev, gosnice, vsa ta golazen začenja svoj uničevalen posel. Sadjar, ki drevesu ne priskoči niti v tem trenutku na pomoč, ni vreden njegovega sadu.

Po nekaterih naših krajih je vsled zapoznele spomladi še sedaj čas za obrezovanje in snaženje sadnega drevja. Pri tem delu naletimo pri enoletnih mladikah na jajčeca listnih uši. Take poganjke je treba porezati in sežgati. Ravno tako porežimo goseničja gnezda in jih sežgimo. V jutranjih urah otriesajmo z jablane golazni na rjuho in jih pomečimo v ogenj, razaste rane otrebimo in jih namažimo s 50% dendrinom. Listne uši uničimo s tobakovim izvlečkom, mlajše in pritlično sadno drevje, posebno jablane in češplje škropimo z modro galico.

V drevesnici moramo zadrževati poganjke iz divjaka. Spočetka odščipavamo vršičke, pozneje pa, ko napredujejo poganjki s cepiča gladko porežimo tik pri deblu vse divje mladike. S cepiča pustimo rasti le najlepši poganjek, drugim priščipnimo vršičke. Zgodnjim letošnjim cepljencem, ki poženejo že toliko, da se vez začne zajedati vanje, pre režimo vez z ostrim nožem na nasprotni strani cepiča in jo pustimo, da pozneje sama odpade.

G. F.:

Naša vinska kupčija.

Ne bomo o tem pisali obširnega in izčrpnega poročila. Po skoro popolnem zastoju kupčije z vinom v drugi polovici lanskega leta, se je v zadnjih mesecih vendar posrečilo prodati marsikateremu vinogradniku še po primerni ceni ves vinski pridelek. In kaže, da polagoma pojde tudi ono vino, ki še čaka odjemalcev. Želimo le, da bi se to čimprej zgodilo. Vsak pa, ki pozna kupčijo z našim vinom pred, med in v prvih letih po vojni, mora z žalostjo in z skrbjo ugotoviti, da se je danes položaj na vinskem trgu temeljito izpremenil v škodo našega vinogradnika. Ugotoviti pa mora tudi, da

ako ostane to stanje trajno, je našemu vinogradništvu usoda zapečatená. Naravno je torej, da morajo naše gospodarske organizacije stopiti v boj, da pridobijo našim vinom zopet možnost izvoza na one naravne trge, ki so vsled mirovnih pogojev ostali izven političnih mej naše države. Če pogledamo nekoliko nazaj, v predvojna leta, bomo z začudenjem spoznali, kako je vinogradništvo in pridelek vina v naših pokrajinah od leta do leta z neverjetno naglico napredoval. Navedemo naj le podatke za sedemletno dobo od leta 1903 do 1909, ki jih imamo pri rokah. A že ti govorijo dovolj jasno.

Dežela	Vrsta vina	1909	1908	1907	1906	1905	1904	1903
h e k t o l i t r o v								
Goriško	belo	272.056	233.729	184.240	74.008	58.095	49.544	31.500
	črno	121.892	139.085	141.441	117.050	52.005	36.865	22.875
	Skupaj	393.028	372.814	325.681	191.058	110.098	86.409	54.375
Trst	belo	5.170	7.000	6.955	1.082	1.082	1.804	902
	črno	7.300	4.680	3.085	2.146	2.164	3.606	1.805
	Skupaj	12.470	11.680	10.020	3.246	3.246	5.410	2.705
Istrija	belo	138.859	168.394	134.079	131.387	86.370	114.192	85.245
	črno	402.455	543.765	473.367	447.947	233.018	300.350	274.166
	cviček	29.498	42.667	21.585	—	13.445	18.706	15.841
	Skupaj	570.812	754.826	629.031	579.334	332.833	433.288	375.252
Kranjsko	belo	193.509	213.968	171.854	85.721	84.338	105.612	86.814
	črno	12.942	15.715	10.806	8.051	10.909	3.805	4.436
	cviček	154.829	160.590	97.411	56.478	61.466	90.323	57.505
	Skupaj	361.300	390.271	280.071	150.250	156.713	199.740	148.755

Navedli smo tudi celo Kranjsko, ker lep del vinskega pridelka te pokrajine se pridelava ravno v vipavski dolini, ki je pripadala prej kranjski deželi, a je sedaj priključena naši državi. Gotovo je, da se je velika večina te božje kapljice izvažala iz vinorodnih krajev v notranje dežele bivše avstro-ogrške države in da je vsled dobrega vnovčevanja vinskega pridelka

rastlo in se dvigalo blagostanje celih okrajev. Nič čudnega in nič novega ni torej, da se potegujemo za to, da se ti stari trgi našim vinom zopet odprejo.

Slovensko kmetijsko društvo kot pozklican branitelj interesov našega poljedelca je naslovalo, uvaževaje vse gorenje okolnosti, posebno spomenico na mero-dajne kroge glede zopetne otvoritve

kupčije naših vin s svojimi naravnimi trgi, ki se nahajajo večinoma v Jugosla-

Spomenica izvaja med drugim:

»Bivša goriška dežela in Istra, ste že pred vojno pridelali toliko vina, da je bilo treba zanj iskati tujih trgov. Kraški teran je po večini popil Trst, a Vipavci, Brici in Istrani so svoj odvišni pridelek izvažali v druge pokrajine bivše avstro-ogrske države. Ker je bilo vino eden glavnih pridelkov v deželi, je vlada vinogradništvo podpirala in naše ljudstvo vzpodbujala k napredku v tej kmetijski panogi. In ne brez uspeha. Pridelek je znašal pred vojno nad milijon hektolitrov. In velik del te vinske množine se je letno izvažal v kraje, ki ležijo danes v Jugoslaviji, posebno pa na Kranjsko.

Po vojni v letih 1918, 1919, 1920, 1921 in 1922, se naše vinogradništvo ni moglo še uveljaviti. Večina vinogradov je bila vsled vojnih dogodkov uničena ali poškodovana, tako da je pičli pridelek na vinu v tistih letih jedva kril domačo po-

o. Položaj pa se je popolnoma izpremenil v letu 1923. Vsled obnovitve velike večine poškodovanih vinogradov, je vinski pridelek skoro dosegel predvojno množino, potreba v domači deželi se je znižala, vsled novo nastalih političnih mej je bil vsakteri izvoz nemogoč, to je stari naši vinski trgi so bili vsi v inozemstvu, temu se je pridružila še huda konkurenca od vin iz južnih pokrajin države, in tako je ostal bric, vipavec in istran v kletih vinogradnikov: zavlada-

je huda vinska kriza, ki preti uničiti naše vinogradništvo in s tem najbolj občutljivo točko našega narodnega življenja: naše gospodarstvo sploh.

Kakor smo prej omenili, se je že v predvojnem času izvažal prebitek na našem vinskem pridelku v veliki meri v pokrajine, ki spadajo danes k Jugoslaviji, kjer so bila naša vina jako cenjena. Če pomislimo, da je najbolj vlnodni del bivše kranjske dežele vključen v našo državo, bo ta naša trditve še bolj jasna. Naravno in ob normalnih razmerah samo ob sebi umljivo bi bilo, da bi torej naša vina zopet prišla na svoje stare trge, med svoje stare odjemalce. Ti pa so sedaj v Jugoslaviji. *Vsled tega je torej tudi povsem naravno, ako zahtevamo, da naj se zopet ustvari možnost izvoza naših briških, vipavskih in istrskih vin v Jugoslavijo, ker so tam zanj stara, dobro vpeljana tržišča. Ni treba, da bi še obširneje utemeljevali pravilnost svojega naziranja. Ker se sedaj vršijo med Italijo in Jugoslavijo pogajanja za sklenitev trgovinske pogodbe, ki naj za delj časa uredi trgovske odnose med obema državama, je povsem umevno, da se ob tej priliki tudi mi oglasamo v obrambo koristi našega vinogradnika. Pozivamo merodajnike, naj poskrbijo, da bo Jugoslavija dovolila letno carine prost uvoz primerne količine našega brica, vipavca in istrana in to neglede na stopinje alkohola, ki ga vino vsebuje.*

Mlekarstvo.

Ing. Podgornik Anton:

O VPLIVIH NA MNOŽINO IN KAKOVOST MLEKA.

(Dalje.)

3. *Mlečnastna ali molzna doba.* Pri večini mlečnih krav popolnoma preneha izločevanje mleka več ali manj časa pred otelivijo. Čas, ki preteče od otelitve pa do onega dneva, ko nehamo kravo molsti pred prihodnjo otelivijo, imenujemo mlečnostno dobo. Povprečno traja mlečnostna doba pri dobrih kravah 10 mesecev ali 300 dni, ako računamo, da pote-

če od ene do druge otelitve eno leto in da ostane krava brez mleka ali zasušena 65 dni pred otelivijo. Ako se krava ne ubreji, lahko traja mlečnostna doba eno, dve ali tudi več let. To moremo opazovati posebno danes povsod tam, kjer se krave ne ubrejijo vsled kužnega katarja na spolovilih. So tudi krave, ki se redno ubrejijo in ne prenehajo nič z dajanjem mleka, temveč jih lahko molzemo do otelitve in kar nepretrgoma dalje po otelitvi. Dobijo pa se tudi takšne krave, ki kljub redni in pravočasni ubrejitvi prenehajo z mlekom mnogo prezgodaj pred

otelitvijo. Ne eno ne drugo ni dobro. Z natančnim in temeljitim opazovanjem se je namreč dognalo, da najbolj ugodno uplivamo na razvoj zarodka in na prihodnjo mlečnostno dobo, alko se breja krava neha molsti 7 do 10 tednov pred skotitvijo ali otelitvijo. Ono mleko, ki ga morda navidezno s tem edino pravilnim postopanjem izgubimo, pozneje zopet obilo pridobimo. Če pa mólzemo krave do otelitve, dobimo navadno le šibka teleta in pa manj mesto več mleka tekom prihodnje mlečnostne dobe.

Tudi množina in kakovost ni vedno enaka med mlečnostno dobo. Kmalu po otelitvi doseže dnevna množina mleka svoj višek, na kar se navadno začne nižati. To nižanje pa se največkrat ne vrši polagoma in enakomerno, temveč skokoma. Čim bolj pa se niža množina mleka, temveč suhih snovi in med temi posebnostno več toščje je v mleku. Vendar pa tega ne opažamo enako pri vseh kravah. Pogostokrat se dobijo krave, pri katerih se s postopno mlečnostno dobo nižajo obenem z mlečno množino tudi mlečne suhe snovi.

Ko so breje krave pri koncu svoje mlečnostne dobe in se bližajo otelitvi, nam dajejo mleko posebne kakovosti. Čim bolj se namreč bliža krava zopetni otelitvi, tem bolj podobno postaja mleko mleživu. Tolščje, mlečne beljakovine in rudninskih snovi je vedno več v mleku, sladkorja pa vedno manj, vsled česar

postane mleko grenko. Takšno mleko ali smetana iz takšnega mleka se da le težko podelati v maslo. Pa tudi za sirjenje ni primerno. Zato pa ne smemo oddajati mleka, ki je takšnega grenkega okusa, v mlekarno ali sirarno.

4. Čas skotitve. Tudi čas, v katerem se krava oteli, vpliva na mlečnost. To se opaža posebno pri kravah, ki hodijo na pašo. Največ mleka nam dajejo krave, ki se otelijo decembra in januarja, potem one, ki se otelijo februarja in marca in slednjič one, ki se otelijo oktobra in novembra. Na splošno lahko rečemo, da dobimo največ mleka od onih krav, ki telijo v zimskem času. Vzrok temu je pred vsem poletno zeleno krmljenje in paša. Ko začnejo dobivati mlečne krave zeleno krmo ali hoditi redno na pašo, postanejo takorekoč v drugič mladovne.

5. Pojatev krav ne preide vedno brez vsakega vpliva na izločevanje mleka. Tako se pripeti, da se vsled pojatve naenkrat zniža dnevna množina mleka, na kar se po končani pojatvi zopet zviša črez navadno mero. Včasih se nam mleko od pojave krave sesede pri kuhanju ali zavretju. Tudi pri dobavi smetane iz mleka od pojavih krav, dalje pri pinjenju mleka ali smetane v maslo in pri izdelovanju takšnega mleka v sir se pojavljajo razne nerednosti in motenja. So pa tudi krave, pri katerih ne vpliva pojatev prav nič na množino in sestavo mleka. (Konec pride.)

Vinogradništvo.

M. A.:

UMETNA GNOJILA V VINOGRADU. (Konec.)

Jako važen in velikega pomena je tudi čas, kedaj v vinogradu gnojimo. — Ako se dene gnoj v zemljo le malo časa predno začne trta rasti, recimo malo pred zimo ali rano spomladi, potem mu ne preostane dovolj časa, da se razkroji in da pride v one plasti, v katerih se nahajajo trtne korenine. Posledica temu je, da se ne pokaže potem v prvem letu noben učinek ali, v ugodnem slučaju, da

se pokaže v majhni meri. Iz tega se potem neopravičeno lahko sklepa, da umetno gnojilo sploh nič ne koristi. Tudi na globokost podkopavanja se mora paziti, osobito tedaj, ako se gnoj spomladi trosi. Navadno se trosi ta po vrhu ali se zakopa komaj 20 cm globoko. To pa ne zadostuje! Glavne trtne korenine nahajajo se v globočini 40 do 50 cm in ako se stavi umetno gnojilo bolj plitvo, dospe samo primeroma majhen del redilnih snovi k koreninam, medtem ko se nahaja drugi del v zemeljski plasti nad njimi in ne pride niti do učinka. To se je bati osobito v težkih tleh. Peščena

tla puščajo preplitvo podkopana in raztopljenjena gnojila skozi se, radi česar je tako gnojenje pri teh manj nevarno. Samo čilski soliter prenaša površno uporabo, ker se tako lahko razkroji, da pride tudi tedaj, če se po vrhu trosi, v kratkem času do korenin.

Ako ponovimo ta glavna pravila v malo besedah, pridemo do sledečih zaključkov: 1. V vinogradu uporabljaj le taka gnojila, ki nimajo primešanih škodljivih soli; to velja osobito za kalijevo gnojilo, od katerega je dati 40% kalijeve soli prednost pred kajnitom. 2. Pri napravi novih vinogradov je priporočljivo bolj močno umetno gnojenje s fosfatnimi in kalijevimi gnojili, da se priskrbi zemlji zaloga redilnih snovi. 3. S težko raztopnimi fosfatnimi in kalijevimi gnojili se mora gnojiti v jeseni, kmalu po trgatvi, da jih za časa, ko se vzbudi nova rašča, korenine že lahko sprejemajo. 4. Zadnji dve skupini gnojil naj se podkopljeti v globočino 25 do 35 centimetrov. 5. Izjemo dela pri tem lahko raztopni čilski soliter, ki se lahko spomladi, najboljšo v maju, po vrhu raztrosi. Ako se rabi pa mesto tega bolj težko raztopni žveplenokisli amonijak, priporočljivo je tudi ž njim gnojiti bolj rano.

Ob sebi je razumljivo, da se mora-

mo, ako se ravnamo po teh pravilih, ozirati na kakovost tal v vinogradu. V težkem, neprodirnem svetu, se morajo prej trositi umetna gnojila, v jako težkem svetu, kjer zamore priti bolj pozno gnojenje do učinka samo ob ponovnih deževnih nalivih, je koristno, če se rabi celo tudi čilski soliter koj potem, ko se je sneg raztopil.

Jako mnogokrat se dogodi, da ostane to ali ono umetno gnojilo pri poskusih brez učinka. To povzroči mnenje, češ, umetna gnojila sploh nič ne koristijo. Temu nasprotno se mora odvrniti, da niso naša umetna gnojila splošna, ki imajo v sebi vse rastlinske redilne snovi, ampak, da se nahaja v vsakem navadno samo po jedna, določena redilna snov. Radi tega ne pride uporabljeno gnojilo, ki more nuditi rastlini ravno le eno redilno snov, večkrat do učinka, ker primanjkuje zemlji drugih redilnih snovi. Ako hočemo torej umno gospodariti z gnojem, nuditi moramo rastlinam vse redilne snovi v zadostni množini. To dosežemo le, ako uporabljamo razna gnojila pomešana. Dandanes se to jako rado spregleda. Kmetovalci na to premalo mislijo. Umen kmetovalec pa ne bo gnojl nikdar enostranski, marveč bo skušal svoje gnojenje na vse strani izpopolniti.

K l e t a r s t v o .

Ušaj Just:

O VINSKI ZAVRELICI.

Šibka vina in posebno pa taka, ki so bila napravljena iz gnilega in bolanega grozdja, se kaj rada v gorkem letnem času zbirsijo. Taka vina, ki jih spoznamo po njih slabem, na gnile hruške spominjajočem okusu, so navadno motna, rada črnijo in se močno penijo. Če tako vino v nepopolnoma polni in zaprti steklenici močno tresemo, nastane v steklenici močan pritisk, ki je časih tako silen, da izžene zamašek. Ta pritisk izvira od ogljenčevega plina, ki nastaja pri razpadu alkohola. Zato so tudi taka vina dan zadnem bolj in bolj šibka, izgubljajo tudi svojo kislino in barvo. Ta razpad

vina povzročajo male, s prostim očesom nevidljive glivice.

Če se nam torej posreči te glivice v vinu uničiti, ali pa vsaj njih delovanje za dalj časa ustaviti, smo s tem preprečili nadaljni razvoj bolezni. Glivice uničimo lahko s pasteriziranjem, to je s tem, da vino naglo segrejemo na 65° C in ga potem zopet naglo ohladimo. To je mogoče le s posebnimi stroji, ki pa so jako dragi. Omamimo glivice, to je ustavimo začasno njih delovanje, pa z žveplanim plinom. To dosežemo najlažje z 10 do 12 g kalijummetabisulfita na vsak hl. S tem se pa vino ne bo poboljšal, ampak se ustavi le napredovanje bolezni in nadaljno kvarjenje. Da bi pa tudi okus vina popravili, povrnili mu izgubljeno barvo,

moč in kislino, mu dodamo barvo, ki si jo napravimo s pomočjo žganega sladkorja. Za ojačenje vina, če je to neobhodno potrebno, dodamo nekoliko čistega vinskega špirta in za obnovenje kisline pa približno 100 g vinske kisline, ali pa bolje 50 do 80 g citronine kisline, ki pa mora biti za te namene posebno čista. Citronina kislina ima namreč to lastnost, da preprečuje črnenje in tudi drugo kvarenje vina. Če vino ni bilo kuhano dalj časa na tropinah, mu moramo dodati tudi nekoliko čistega tanina. Potrebna količina te snovi je pa po potrebi in okusu različna.

To bi bil en način zdravljenja k biserii se nagibajočih vin. Drugi še bolj priporočljiv in bolj zanesljiv način, je pa ponovno prevrenje s pomočjo svežih tropin, ali umetnega kvasca in sladkorja.

Predno začnemo vino na ta način zdraviti, moramo glivice v njem zamoriti, ali pa močno omamiti. Uničenje glivic s pasteriziranjem je težavno, ker nimamo v ta namen potrebnih strojev; pač pa prav lahko omamimo glivice, kakor že omenjeno, z bisulfitom. Po preteku nekaj dni, pretočimo vino in ga pri tem močno prezračimo, da izgubi žvepleni plin, ki bi pozneje oviral vretje. Že prej nekaj dni si pa pripravimo kvasac. Pri tem postopamo tako: Vzemi posodo tropin in nalijmo jo z vinom, v katerem smo razstopili 2 kg sladkorja in sicer tako, da vino pokrije tropine. Nato postavimo posodo na toplo mesto in jo pokrijemo z debelo plahto. Pri ugodni toploti od 18 do 24° C bo vretje prav kmalu začelo. Pospešimo ga, če dodamo umetni kvasec, ki je za prevretje vin posebno pripravljen.

Ko se bo ta masa v posodi nahajala v najmočnejšem vretju, jo skozi veho spravimo v sod, v katerem se nahaja bolno vino. Tik poprej pa moramo to vino s sladkorjem osladiti. V ta namen je potrebno od $\frac{3}{4}$ do 1 kg sladkorja na vsak liter vina, ki ga razstopimo na ognju v večjem kotlu vina. Tako razstopljen sladkor zlijemo še vroč v sod, da se vino v njem nekoliko segreje, kar je za vretje zelo koristno. Konečno pogrnemo sod s plah-

to, natakne v veho kipelnik zlasti čez noč, in zapremo dobro klet, da bo v nji toplo. Po preteku 2 do 3 tednov vino prevre in ves slab okus, kakor tudi bolezen izgine iz njega. Nato pretočimo vino.

Pripomba uredništva: Umetni kvasec in vse druge v tem članku navedene snovi kakor tudi nadaljna pojasnila dobite pri tukajšnji tvrdki »Viznoagraria«. Več v oglasu.

Ušaj Just:

ČIŠČENJE MOTNIH VIN.

Letos imamo pri nas posebno mnogo motnih vin. Nekatera vina so motna in gosta; druga pa delajo — kakor pravijo — »meglo«. Prva moramo čistiti s čistili, kakor špansko zemljo, želatino, beljakovino itd., drugim pa navadno zadostuje dodajanje bisulfitu in tanina.

V zadnji številki tega lista je bilo opisano čiščenje s špansko zemljo, tu pa hočem podati navodila za čiščenje z želatino, ki je za črna vina posebno prikladna.

Vzemi 8 do 10 do 12 g želatine na vsak hl vina in odtehtaj si natančno z izračunanjem določeno potrebno količino želatine, najboljše kakovosti. To želatino zdrobi, deni jo v lonec in nalij mrzle vode vrhu. Po preteku 24 ur odlij vodo in vrh želatine, ki je ostala na dnu, nalij poln lonec vina. Nato pristavi lonec k ognju in ne da bi vino zavrelo, razstopi v njem želatino. Pri tem pridno mešaj. Ko se je vsa želatina raztopila, odstavi lonec od ognja, da se raztopina v njem popolnoma ohladi. Nato zlij to razstopino v brentač, ali kako drugo posodo in zlij vrhu še en lonec vina iz sode. Zdaj vzemi malo brezovo metlico in stepi ž njo vino v brentaču, da se speni. Vino moraš temeljito stepsti, ker od tega zavisi uspeh čiščenja. Konečno zlij to vino v sod in pomešaj dobro z močno palico. Ker pa tega ne smeš delati, ako ima vino na dnu kaj drožja, moraš v tem slučaju vino še prej pretočiti.

Želatina ne pade in ne očisti vina, ki ima malo čreslovine v sebi. Zato moraš takim vinom in zlasti onim belim vinom, ki so bila napravljena, — kakor rečejo — »po novem«, to je brez povrenja na tropinah dodati nekoliko tanina,

ki mora biti v to svrhu posebno čist. Navadno zadostuje 5 do 10 g na hl. Tanin naj se raztopi v mali količini čistega vinskega cveta (špirta) in pomeša med vino 24 ur pred čiščenjem z želatino.

Včasih želatina neče pastj na dno in vino ostane motno. V tem slučaju mu dodamo še nekoliko tanina, ali pa ga čisti ponovno s špansko zemljo, na kar se vino gotovo očisti.

V r t n a r s t v o .

D. V.:

ZIMSKI RDEČELISTNI RADIČ.

Ta rastlina se seje v naših vrtovih — in tudi po njivah — v prvi vrsti radi njenega listja, ki se uporablja v zimskem času v kuhinji, zabeljena z oljem in kisom mesto solate. Tudi korenine same, dasi veljajo bolj za stranski pridelek, so na enak način, seveda prekuhane, dobre kot hrana. Porabljajo pa se tudi v tovarnah za izdelovanje znane kavine primesi (cikorije).

Rdečelistni radič je dvoletna rastlina. Napravljaja dolge, globoko v zemljo segajoče korenine. To nam že pove, da ga je torej treba sejati v rahlo in globoko prekopano ali preorano zemljo. Najbolj ugaia tej rastlini peščeno-šilovnata zemlja, ki vsebuje obenem tudi mnogo apna. Razume se, da mora biti zemlja dobro pognojena.

Rdečelistni radič moraš sejati bolj na redko. To opraviš navadno meseca aprila. Seješ pa ga med jaro žito ali pa samega zase na dobro pripravljene vrtno gredice. Lahko pa tudi kar na njivo. Ko so rastlinice nekoliko bolj razvite, jih je treba pravočasno razredčiti tako, da pridejo 10 do 12 cm narazen. Le če to napraviš, moreš biti gotov, da dobiš lepo razraščeni radič.

Če hočeš, da ti postane listje krhko in lepo rožnato-rdeče, moraš rastline ob

koncu meseca oktobra izkopati in jih presaditi v nalašč za to iz rahle zemlje pripravljene piramidne kupe v napol temne kleti. Toda o tem enkrat v jeseni kaj več.

Seme rdečelistnega radiča pridelamo na ta način, da najlepše, krepke in temnordeče sadike spomladi ali jeseni presadimo na posebno lešico, kjer jih obtaknimo z vejevjem, da ne poležejo.

ŠELIN.

Od šelina zahtevamo v prvi vrsti, da nam napravi kolikor mogoče debel koren. Ta uspeh dosežemo najlažje s tem, če zemljo, kjer nameravamo nasaditi to zelišče, globoko prekopamo in dobro zdrobimo. Da ji moramo tudi dobro pognojiti, je samo ob sebi razumljivo, ker šelin nima nikdar dovolj gnoja. Vendar pa ne smemo gnojiti preveč s takimi gnojili, ki pospešujejo razvoj listja, posebno pa ne s kalijevimi solmi. Najboljše je, da šelinu gnojimo z dve ali tri leta starim gnojem. Svež gnoj mu preveč ne prija. Po svežem gnoju razvija šelin bohotno svoje listje, po tekočih gnojilih pa napravi koren mnogo stranskih korenin. Kdor hoče doseči prav lepo debele korene, mora šelin iz početka — že pri presajanju — redno in zadostno zalivati ter zemljo krog njega večkrat prerahljati.

D a v k i i n p r i s t o j b i n e .

Gč.:

POPRAVA DAVČNIH NAPOVEDI.

S 1. januarjem 1924 se je tudi v naših krajih uvedlo pobiranje davkov po načinu, ki je veljal prej v starih pokrajinah kraljevine. V to svrhu so morali vsi prizadeti napraviti tekom leta 1923 nove

davčne napovedi, ki tvorijo podlago za odmero raznih državnih davkov za leto 1924. Ker je bilo postopanje za naše ljudstvo čisto novo, je marsikdo izvršil svojo napoved v lastno škodo. To velja posebno za davek na premakljivo imovino (ricchezza mobile). Drugi so zopet grešili v tem, da je z njihovo

napovedjo oškodovana država. Taki slučaji so posebno številni pri napovedi zemljiških dohodkov, ki so podvrženi obdačenju. V tem pogledu pa se tudi v starih pokrajinah države ni godilo nič bolje. Davčna oblast je morala, posebno v južnem delu države tolikokrat globiti, da se je ljudstva začelo pollaščati vznemirjenje, čemur je potem sledil splošen odpis vseli glob.

Davčni zakon predvideva pa sam take slučaje in predpisuje, da imajo davkoplačevalci možnost vsako leto v gotovem času napraviti nove izjave, ki naj služijo za pravilno odmerjenje davka. Ta rok prične za naše kraje v kratkem.

Kdor koli smatra, da se mu je zgodila vsled krive napovedi krivica pri odmeri davka na premakljivo imovino, naj v dobi od 1. maja do 31. julija 1924 napravi prošnjo na kr. davčno agencijo, da se mu višina davka zniža. Ta prošnja se lahko spiše na enakih tiskovinah, ki so bile razposlane za prvotno napoved. Seveda naj bo vsakdo pri tem previden, kajti davčni organi imajo od svoje strani

nalog in pravico, natančno ugotoviti, ali podatki v prošnji odgovarjajo istini ali ne. Če doženejo kakšno netočnost v škodo države, so kazni hude. Prošnje se lahko vlagajo pri pristojnem županstvu ali pa pri davčni agenciji. Na vsak način pa naj si vsakdo priskrbi potrdilo, da je prošnjo pravočasno vložil. Prošnje, vložene po 31. juliju ne pridejo v poštev. Ako bo nova napoved sprejeta na znanje, pride nova odmera davka v veljavo s 1. januarjem 1925. Do takrat ostane vse pri starem.

Kar se tiče poprav davka na čisti zemljiški dohodek (reddito agrario), se letos v novih pokrajinah ne bodo sprejele male prošnje za popravo že odmerjenih svot. Te pridejo na vrsto še le s 1. majem 1925. Poprave v tem pogledu pridejo pa v poštev še le s 1. januarjem 1926.

Omenjamo še, da razpošljejo davčne agencije v kratkem tozadevne razglase na vsa županstva, tako da si bo vsakdo lahko podrobnejše ogledal določene predpise.

Splošno kmetijstvo.

D. V.:

GNOJENJE TURŠICI.

Hlevski gnoj je za turšico najprimernejše gnojilo, kajti on zemljo greje, jo rahlja, vzdržuje vlago in nudi turšici istočasno potrebno hrano. Osobito zemlje, ki vsebujejo le malo prstenine, naj se pognojijo najmanj s 150 do 200 stotov hlevskega gnoja na hektaru (10.000 m²). Ta množina hlevskega gnoja pa čestokrat ne vsebuje zadostne količine turšici za popoln razvoj potrebnih redilnih snovi, osobito pa fosforove kisline in dušika. Zato priporočamo, naj se rabijo poleg hlevskega gnoja še umetna gnojila.

Da se hlevski gnoj izpopolni glede fosforove kisline, je potreben superfosfat, glede dušika pa čilski soliter. Na peščenih, hruščastih tleh, moramo poskrbeti tudi glede izpopolnitve kalija in v ta namen služi najbolje 40% kalijeva sol.

Superfosfat (300 do 500 kg na ha) in

kalijeva sol (150 do 200 kg na ha) naj se raztrosita pred oranjem kar načez in nato podorjeta s hlevskim gnojem vred. Če se pa gnoji samo po razorjih, naj se ti umetni gnojili raztrosita najmanj teden pred sejanjem po razorjih in šele o sejanju naj se raztrosi povrh teh hlevski gnoj, ki naj se primerno z zemljo pokrije in turšica poseje. Čilski soliter (150 do 200 kg na ha) naj se da v dveh obrokih in sicer $\frac{1}{2}$ tega naj se raztrosi, ko turšica izleze, ko niso rastline rosne, to je v poldanskih urah in ko je ta približno ped visoka, ostali dve tretjini pa naj se raztrosita po pletvi med vrste in turšica nato osuje.

Če se o sejanju ni rabil superfosfat, se to še lahko zgodi o času osipanja osobito takrat, ko se opazi, da je turšica šibka in blede. V tem slučaju naj se raztrosi pred osipanjem med vrste na vsak ha 50 do 60 kg superfosfata in 60 do 80 kg čilskega solitra in nato turšica osuje.

M. J.:

PRIPRAVLJANJE KOLOV.

Večkrat si naš človek stavi vprašanje, kakšni naj bodo glavni koli pri trtnih nasadih, ograjah in pri vseh drugih rabah lesa. Odgovora si vedno ne more dati sam. Naj podam tukaj nekaj splošnih navodil.

Ko kupuješ ali pripravljaš les, pazi v prvi vrsti na to, da je vsako deblo ravno, zdravo in iz trdega, trpežnega hrastovega, akacijinega ali kostanjevega lesa. Vsaka druga vrsta je manj vredna, ali pa nič vredna v tvoje namene. Škoda torej stroškov za slab les! Glej dobro pri deblu, da ima le malo beline (plast pod lubom). Naj je ima malo ali veliko, moraš vso skrbno odstraniti, ker je brez vsake vrednosti. Naravno, da poseduje belino pod lubom vsako drevo. Mlajše več, starejše manj ali včasih skoro nič. To je odvisno mnogo od tega, kje je drevo zrastle: ali v trdih, skalnatih tleh, ali pa v črni, mehki zemlji. Dognano je, da je les, ki raste v trdih tleh, mnogo več vreden, kakor oni iz mehke, črne zemlje.

Če hočeš si pripraviti dober kol, ki naj ti dolgo služi v tvoje namene, se moraš nekoliko potruditi. Ta trud pa se ti izplača. Predno vsadiš kol v zemljo,

bi ga moral pustiti dobro nasititi (impregnirati) na tak način, kakor se pripravljajo pragovi za železniške tračnice. Z ozirom na stroške, ni misliti, da bi si naši ljudje mogli na enak način pripravljati les, ki ga nameravajo zabiti v zemljo. Vendar pa si lahko kljub temu skoro tako dobro vse doma pripraviš. Kupi v mirodilnici karbolinej, ki ne stane veliko. Namочи cele kole v njem in posuši jih potem dobro. To ponovi trikrat. Oni del kola, ki pride v zemljo, prevleči z redkim asfaltom ali pa z gosto (po-ljubno) oljnato barvo. Barva je seveda dražja kakor asfalt. Predno rabiš asfalt, ga moraš dobro prekuhati, kajti drugače ni uporaben. Pomni, da čim gorkejši je asfalt, tem lažje ga uporabljáš.

Čemu naj les nasitimo? Tako pripravljen les nekako skameni. To mu da lastnost, da več časa traja in da lažje prenese vse vremenske izpremembe. S tem, da prevlečeš oni del kola, ki naj pride v zemljo, z asfaltom ali barvo, pa dosežeš, da je kol varen (izoliran) pred vlago in mokroto sploh, ki prihaja iz zemlje ali od kod drugod. Vsak drugačen način pripravljanja lesa, da bi dalje časa vztrajal in da bi postal bolj trpežen, je brez vsakega pravega pomena in brez vsakega učinka.

Ali si poravnalnoročnino za „Gospodarski vestnik“?

Vprašanja in odgovori.

Št. 20. — V. A. iz D. — Vi pišete: Pred par tedni sem prodal kos svojega zemljišča s pogojem, da je svet bremen prost. Ko sem pa pogledal v zemljiško knjigo, sem na svojo žalost videl, da sta vknjižena nanj bivše c. kr. poljedelsko ministrstvo na Dunaju in deželni odbor goriški za svoto 600 K, ki jo je moj pokojni oče dobil pred leti kot brezobrestno posojilo za obnovitev vinograda, ki ga je uničila trtna uš. Prosim navodil, kako naj postopam, da dosežem razknjižbo omenjenega bremena?

Odgovor: Ako hočete priti do vknjižbe izbrisa zastavne pravice, morate v prvi vrsti poravnati svoj dolg in sicer oni del zneska, ki pritiče državi, pri

pristojnem izterjevalnem uradu, oni, ki pritiče deželi, pa pri blagajni deželne uprave goriške v Vidmu, ki naj Vam o plačilu izdasta pobotnici. Ko ste to izvršili, pošljite pobotnici deželni upravi v Vidmu ali pa pristojni kr. podprefekturi s prošnjo, da Vam izdajo izjavo za izbris vknjižbe zastavne pravice v zemljiški knjigi. Ko dobite to izjavo, stavite lahko sami — pravzaprav bi morali to izvršiti označeni oblastvi — predlog na okrajno sodnijo za izbris vknjižbe. Vse tozadevne listine in pobotnice so proste vsaktere kolektivine.

Imate pa še drugo možnost. Ako Vam ni mogoče plačati posojila, prosite lahko, da Vam se izda delna izbrisna iz-

java le za parcelo, ki ste jo prodali. Oblastvi se prepričata, ali je z ostalo vknjižbo zadostno zavarovana njuna korist. Če je temu tako, Vam izstavijo prošeno izjavo brez težkoč. Opozarjamo pa Vas, da pojde celo postopanje vsled likvidacije deželne uprave, vsled delitve goriške dežele in vsled različnih drugih upravnih izprememb v zadnjem času nekoliko težje izpod rok. Če želite našega osebnega posredovanja, smo Vam na uslugo.

Št. 21. — V. R. iz Št. — Vi nam pišete: Čitala sem, da se v kratkem zamenjajo krone, ki se nahajajo še v Jugoslaviji. Jaz imam na knjižico M. H. v L. naloženih še izza vojne 3000 K, od takrat, ko sem živela v begunstvu. Naznanila sem to svoto svoječasno na županstvu, nisem pa dobila nikake rešitve. Ali pri dem pri sedanji zamenjavi na vrsto? Ali sploh kedaj?

Odgovor: Če ste dobro prečitali članek »Zamenjava združnega denarja« v 3. številki Gospodarskega vestnika, ste morali takoj priti do izpoznanja, da namerava naša vlada zamenjati letos le oni denar, ki ga imajo naše zadruge, posojilnice in hranilnice, v Jugoslaviji, a ne zasebniki. Torej Vi pri tej zamenjavi nikakor ne pridete v poštev. Možnost pa je dana, vsaj tako krožijo govornice, da bo v trgovsko pogodbo med Jugoslavijo in našo državo, ki se zdaj sklepa v Belgradu, sprejet tudi pogoj, s katerim se Italija zaveže zamenjati v doglednem času tudi kronske vloge, ki jih imajo naši ljudje — sedanji italijanski državljani — naložene pri jugoslovenskih denarnih zavodih. V tem slučaju bi potem prišla tudi zamenjava Vaših kron na vrsto. — Če se to zgodi in kedar se to zgodi bomo natančno poročali v našem listu, ki Vam ga priporočamo v pazljivo čitanje.

Št. 22. — J. U. iz K. — Vprašanje: Imam 15-mesečno telico. Meseca decembra lanskega leta so se začele pojavljati pod trebuhom te živali nekake bradavice, ki so se vedno bolj množile, tako da visi danes ubogi živali pod trebuhom cela bisaga. Po nasvetu živinorejcev sem mazal te bradavice z zmesjo, obstoječo iz kuhanega pepela, soli in kisa in sicer

vsak drugi dan, toda brez uspeha. Prosim, katerih sredstev naj se poslužim, da odstranim zgoraj označeno bolezen?

Odgovor: Mazanje s pepelom, soljo in kisom bi morebiti rast bradavic še pospešilo, ne pa zaustavilo. Odstranitev bradavic, katere so se razširile že pod celim životom, bi šlo najbrže bolj težko izpod rok. Ako še ni teh bradavic prevečliko število, poskusite z zdravljenjem takole: Prevežite posamezne velike izrastke, kateri dosežejo včasih tudi velikost otročje glave, tik ob korenini silno trdno z elastično gumijevo vrvico, katera naj ima skoraj debelost svinčnika. Vrvica se vsled pritiska zajé v meso, ter bradavica že potem, ko smo jo samo enkrat prevezali po preteku 14 dni odpade. Ako ne, prevežite še enkrat ravno na istem mestu. Kot kostanj debele in še manjše bradavice prevežite silno trdno z gumijevo vrvico, morebiti kot jo rabimo za cepljenje trt. Manjše bradavice, katerih ni mogoče prevezati, zdravite s tekočino, katero dobite v lekarni na recept, katerega smo Vam poslali posebej v pismu. Držite se natančno navodil recepta, ker je zdravilo precej zgoče.

Št. 23. — M. F. iz A. — Vi pišete: Imam kravo, ki je skotila dvojčka. Oba lepa in zdrava. Drugo vse v redu, le pri maternici krave zapazim semtertja nekak belkast katar. Kaj naj bi bilo to? — Krava je drugače zdrava, je dobro rejena, mleka ima dovolj.

Odgovor: Čitajte naš članek: »Beli tok pri govedu« v današnji številki našega lista.

Št. 24. — B. Č. iz B. — Vi prašate: Moja mlada krava je bila vedno lepe in dobre reje. Sedaj je štiri mesece breja, zadržuje mleko in je vsa mršava. Tudi žreti ne mara posebno. Kaj je vzrok tej nenadni izpremembi in kako naj kravi pomagam.

Odgovor: Dajajte kravi dnevno zjutraj eno žlico klajnega apna na otrobih, zvečer dobro pest karlovarške soli na kuhanem ovsu. Prenehajte s to soljo v slučaju, da prične govedo liti, klajno apno pa dajajte naprej. Ako ne bode bolje, pridite osebno v naše uredništvo na čestrtak od 10. do 11. ure predpoldne.

D r o b i ž .

Italijanski vinski zakon v novih pokrajinah. — Z dnem 26. marca 1924 je stopil v naši deželi v veljavo italijanski vinski zakon. Več o njem v eni prihodnjih številkih.

Kolodvor v Postojni — mednarodna postaja. — Po sklenitvi rapalske pogodbe, vsled katere je Postojna pripadla končno naši državi, je postalo takoj nujno vprašanje razširjenja sedanjih nezadostnih prostorov postojnskega kolodvora. Še bolj pereče postaja rešitev tega vprašanja sedaj, ko bo sklenjena trgovska pogodba med Jugoslavijo in Italijo, vsled katere, upajo merodajni krogi, da se promet med Trstom čez Postojno z Jugoslavijo v kratkem dvigne. Znano je, da postojnski kolodvor že sedaj ne odgovarja vsem potrebam časa, tako da se mora že danes velik del prometa, ki bi spadal v Postojno, urejevati na kolodvoru v Prestranku. Ta nedostatek pomenja v vsakem oziru, posebno za trgovce, veliko škodo in zamudo časa. Naravno je torej, da so se prizadeti zganili, med prvimi tržaška trgovska zbornica, in stopili pred železniško upravo z zahtevo, naj postojnski kolodvor tako izpopolni in preuredi, da bo popolnoma zadostoval svojemu sedanjemu položaju kot mednarodna železniška postaja. — Kaže, da ta korak ni bil napravljen zaman.

Pobiranje in odmera občinske užitnine v naših krajih vzbuja povsod razne neprilike in nesporazumljenja. Vsled številnih pritožb iz trgovskih in obrtnih krogov je tržaška trgovsko-obrtna zbornica imenovala poseben odsek strokovnjakov, ki naj vse nedostatke pri odmeri in pobiranju užitnine proučijo. Na podlagi njihovih zaključkov se bodo potem predlagale pristojnim oblastvom potrebne izpremembe in preuredbe. — Korak je prav potreben in skrajno nujen.

Raztegnitev italijanskega obrtnega reda na nove pokrajine. — V novih pokrajinah velja še stari avstrijski obrtni red, ker ni vedno v korist naših obrtnikov, z ozirom nato, da je italijanska obrtna zakonodaja precej različna

od naše. Da se temu razlikovanju odpo- more, je ministrstvo narodnega gospodarstva imenovalo posebno poverjeniš- tvo, da prouči vso zadevo. Italijanski obrtni red ne pozna koncesijoniranih obrti in rokodelstev.

Zavarovanje proti brezposelnosti. — Odlok z dne 30. decembra 1923, objavljen v Uradnem listu z dne 9. febru- varja 1924, vsebuje predpise glede ob- veznega zavarovanja proti nezakravljeni brezposelnosti. Kmetijski delavci pa so načelno izvzeti od tega zavarovanja. Odlok pravi le, da ima ministrstvo na- rodnega gospodarstva pravico, v izvrše- valnem pravilniku določiti posamezne vrste kmetijskih delavcev, ki bodo ob- vezane v to zavarovanje. Dolžnost zava- rovanja se bo mogla omejiti tudi le na posamezno občino.

Telefonska zveza z Jugoslavijo. — Z 10. aprila 1924 se je otvorila telefonska zveza Trsta in Gorice z Ljubljano, Za- grebom in Belgradom. Tudi korak na- prej v gospodarsko zблиžanje obeh držav.

Oblastva za poljedelstvo. — Pri mi- nistrstvu narodnega gospodarstva so se, po najnovjših odredbah, ustanovili sle- deči posvetovalni zbori za vse zadeve, ki se nanašajo na poljedelstvo in slične go- spodarske stroke: Višji svet za narodno gospodarstvo; višji svet za kmetijsko, obrtno in trgovsko šolstvo; upravni od- bor za upravljanje državnih gozdov in posestev; posvetovalni odbor za ribolov; posvetovalni odbor za lov in posvetoval- ni odbor za pobijanje rastlinskih boleza- ni. — Ti zbori in odbori so edino pristoj- ni za sklepanje in razpravljanje polje- delskih in sličnih vprašanj, seveda, vsak v svojem področju.

Izseljevanje v Ameriko bo v bodoče- nosti še bolj otežkočeno. Vplivni krogi pripravljajo nov zakon, s katerim se na- merava še znižati dōsedanje že itak nizko število izseljencev. Zakon ima na- merjeno ost posebno proti dotoku židov, potem pa tudi proti jugoslovenskim dr- žavljanom in končno tudi proti naši dr- žavi.

J. V.:

SPEKULATIVNO PITANJE.

Vsak mlad in neizkušen čebelar bi imel rad močne in živahne panje. To skuša doseči z raznimi načini pitanja. Vse tako pa je v večini bilo in je že doživelo svoj konec z razočaranjem. Kakih 25 let mora biti od tega, ko se je mnogo govorilo o krmljenju z grahovo in rženo moko. Kako z veseljem smo takratni čebelarji občudovali marljive čebeličice, ki so nakladale v svoje košarice izpostavljeno jim moko. To je bilo nekaj zabavnega! Ko smo pa pozneje pregledovali panje in videli v celicah plesnjevo in strjeno moko, je bilo naše veselje pri kraju.

Pozneje so nekateri priporočali pitati v hitrejši razvitek čebel z mlekom in medom. A tudi to je imelo slabe posledice. Snov se je skisala in dišala po sirišču.

Dalje je omeniti, da je vsako zgodnje spekulativno pitanje silno negotovo in nevarno. Kakšen uspeh bi imel letos čebelar, ako bi začel krmiti v začetku marca. Gotovo bi se zalega v dobro odetih panjih naglo množila, a ta zalega sili čebele iz panja po vode, hrane, itd. Čebele bi v neugodnem vremenu pocepale in njih število bi se krčilo. Večkrat se dogodi, da ostane zalega le z malim številom čebel, ker so druge pomrle zunaj pri iskanju vode, pri čiščenju, itd. Ako pa je vreme zunaj preostro, nastane v panju sila in potreba. Čebele v tem slučaju pomažejo satovje, iztržejo zalego, itd.

Kdor hoče spekulativno pitati, naj pita tako, da se čebele razvijajo z napredovanjem narave v okolici čebelniaka.

Čebelam se uspešno pomaga k razvitku, ako jim priskočimo v pomoč tedaj, ko jim odpove narava.

Pri nas bi bilo to potrebno, ko po-
nehuje cvetje sadnega drevja (črešenj).

Takrat zastane tudi napredovanje v panjih.

Sedaj je torej primeren čas, ko je treba čebelam naglega razvoja. Tega pa dosežemo s spekulativnim pitanjem z dobrim medom, ki ga imamo v zalogi v ta namen. To pitanje pa ne smemo vršiti s trdotekočim, ampak z zredčenim medom: 1 kg medu dolijmo $\frac{1}{4}$ do $\frac{1}{2}$ l vode.

Edino ta čas je priporočljiv za spekulativno pitanje, ki naj se vrši tako, da polagamo po potrebi čebel posameznemu panju vsak peti ali šesti dan po $\frac{1}{4}$ do $\frac{1}{2}$ kg medu proti večeru. — Kdor ima čas, opravlja ta posel lahko tudi vsak drugi dan.

To čebele močno razvije. Ko prične cveteti akacija in travniki, imel bo čebelar pripravljene množine čebel, ki mu bodo dobro izkoristile pašo ter mu bogato plačale trud in stroške, ki mu ga je povzročilo pitanje in popitani med.

Predvsem pa naj si čebelar dobro zapomni, da je treba sedaj dobro odeti panje. Toplota je prvi predpogoj k napredovanju panjev. Veliko bolj je potrebna toplota sedaj kot v zimskem času!

KAKO SPRAVIŠ MRTVE ČEBELE IZ SATOVJA?

Večkrat se pripeti, da obtiče mrtve čebele v satovju. Odstranijo se lahko ti mrtveci z malimi kleščami ali se lahko tudi izgrebejo. Tako delo pa je zamudno, a tudi satovnice se prav rade pokvarijo pri takem čiščenju.

Če imaš mrtve čebele v satovju, je najpriporočljivejše, da vtakneš tako satovje v trčalnico, jo parkrat zavrtiš in mrtva trupelca izletijo iz celic. Ko si satovje tako očistil, deni ga za par minut v mlačno vodo in potem zopet v trčalnico, da spraviš še vodo iz njega. Če se tako satovje ne splakne z vodo, ga čebele potem nič kaj posebno ne marajo.

Ušaj Just:

KAKŠEN BODI PANJ!

V zadnji številki tega lista poprašuje nekdo, kateri panji so najboljše. Odgovoriti na to vprašanje in priporočiti ta ali oni sestav panjev, je pravzaprav nemogoče; en sestav ima eno, drugi zopet drugo dobro stran. Vsak čebelar, vsaka tvrdka in vsak mizar, ki izdeluje in prodaja ta ali oni, pa če je tudi še tako malo po svoje predrugačeni panj, ga hvali na vse pretege in noče o drugih sestavih ničesar slišati. Zato nočem tu hvaliti, niti grajati nobenega. Hočem le označiti one zahteve, katerim mora odgovarjati vsak dober panj, bodisi enega ali drugega sestava.

Panj mora biti dovoljno velik in tako napravljen, da se da po potrebi z lahkoto povečati ali pomanjšati. Velikost panja naj odgovarja torej velikosti družine v njem. Prevelik panj je po zimi premrzel in nezasedeno satovje v njem je izpostavljeno raznim škodljivcem, kakor molju, mišim, plesni, itd. V to svrhu naj bo panj deljiv in sicer v vališče in medišče in naj bo opremljen še s posebno ločilno desko, s katero je mogoče tudi vališče zmanjšati. Vsekakor je bolji malo bolj velik, kakor pa premajhen panj, ker v poslednjem se čebelna družina ne more razviti vsled pomanjkanje prostora.

Ureditev v panju naj odgovarja naravi čebele. Medišče bodi vrhu gnezda, ker tudi v prirodi je tako. Po mnenju ameriških čebelarjev, kakor tudi po mojem skromnem naziranju, mora biti gnezdo za polovico obširnejše, kakor pa medišče. Tako je v prirodi in tako bodi tudi v našem panju. Pri takih panjih odpade tudi draga in čebelam nepriljubljena matična rešetka, ker matica najde v gnezdu dovolj prostora in skoraj nikdar ne zaide v medišče.

Panj mora nadalje varovati čebelno družino pred vremenskimi neugodami, mrazom, veliko vročino, vetrom; nuditi jim mora varno zavetje pred sovražniki. Najboljši so panji iz lesa in tudi iz slame niso slabi. Te dve snovi sta slabi prevodnici toplote in zato držijo po zimi panj topel, po leti pa hladen. Čim bolj je

les mehkejši in lahek, tembolj služi temu namenu in tem lažji je panj.

Panj mora biti urejen praktično. Okvirji naj bodo enaki, trdno in natančno po meri izdelani. Razdalje med njimi morajo biti tudi enake. Odpirajo naj se od zadaj, ali pa tudi od zgoraj. S zadnjimi je lažje poslovati, le to slabo stran imajo, da takih panjev ne moremo staviti v čebelnjaku enega vrh drugega in da se pri njih odpiranju zalega rada prehladi. Sicer pa v Ameriki in povsod drugod, kjer so se ameriški panji udomačili, ne poznajo čebelnjakov. Panje postavijo posamič po vrtu in vsak panj opremijo s strešico iz eterita. Taki čebelni vrti, kakor bi jih lahko imenovali, so zelo lepi in očesu prijetni; zlasti če med njimi rastejo vrtnice, sadno drevje, ali pa kako drugo okrasno grmičevje. Na ta način postavljani panji pa zahtevajo mnogo prostora, katerega marsikdo med čebelarji nima, kakor tudi vsakoletno prebarvanje panjev, ki so vsled vremenskih neugod, katerim so izpostavljeni, zelo podvrženi gnilobi. Poleg svoje lepote, imajo ti čebelni vrti še to prednost, da se v njih nikdar ne zgodi, da bi zorešile matice po izvršenem oplojevalnem poletu svoj panj, kar je v naših čebelnjakih večkrat opaziti. Panj mora imeti tudi dovolj veliko žrelo, ki se da po potrebi razširiti in zožati. Dolgo žrelo olajšuje čebelam ob glavni paši izlet in vlet, pospešuje zračenje in zadržuje po potrebi tudi rojenje. Zato se mi zdijo pri nas žrela na naših panjih preozka.

Imej v čebelnjaku vse panje istega sestava in enake mere, ker le tako si v stanju izvršiti vsa potrebna opravila, kakor umetno rojenje, dodavanje zalege, medu i. t. d.

Zelo dobri in praktični so panji s premakljivim dnosom, ker zelo olajšujejo snaženje odpadkov. Taki panji imajo pa to slabo stran, da je njih prevoz na pašo otežkočen in da niso tako trdni. Konečno pa morajo panji biti tako napravljeni, da nam jih mizar lahko po ceni napravi. Razkošno izdelan panj ni za čebelarja, ki pričakuje od svojih čebel gnotne koristi, ampak

samo za take čebelarje, ki čebelarijo le v svojo zabavo.

Mnogo zahtevamo torej od dobrega panja in mnogo nam tudi koristi dober panj; ali vendar je uspeh čebelarenja mnogo bolj odvisen od znanja in pravičnega ravnanja s čebelami, kakor pa od tega ali onega sestava panja. Tako n. pr. imajo čebelarji na luneburških pašnikih v Nemčiji velike dobičke od čebelarstva, čeravno čebelarijo v svojih zastarelih slamnatih koših. Do tega uspeha jim pripomore njih znanje in dobra čebelna paša. Zato obračaj pažnjo bolj čebelni družini, kakor pa panju.

NADOMESTILO ZA OBNOŽINO.

Odgovor na vprašanje v 4. številki Gospodarskega vestnika:

Iz svoje izkušnje vem, da je najboljšše nadomestilo za obnožino cvetni prah, ki ga naberemo v to svrhu spomladi in ga potem hranimo do uporabe na suhem prostoru. Največ cvetnega prahu daje bor, zlasti pa morski bor, nadalje *Pinus halepensis* in *Pinus Strobus*. Tudi mačice od leske in oreha dajejo mnogo cvetnega prahu. — U.

Ušaj Just:

KAKO ODPRAVIŠ IZ MEDU DUH PO PETROLEJU?

V odgovor na tozadevno vprašanje v 2. številki Gospodarskega vestnika pripominjam od svoje strani sledeče:

Duh po petroleju se da iz medu odpraviti na sledeči način: Vzemi za vsak kilogram medu približno 200 gramov oglja, če je le mogoče lipovega, in stolči ga na kosce, debele kakor lešnik. Nato skuhaj stolčeno in prej dobro z vodo oprano oglje v vodi. Konečno odlij vodo, osuši oglje dobro in pomešaj ga medu. Po preteku par dni ocedi med od oglja, ki se je navzelo duha po petroleju. Če bi kljub temu med še kaj dišal po petroleju, ponovi gornje postopanje s svežim ogljem. Če bi tudi to ne pomagalo, zlij med v plitve in široke posode, da s tem pospešiš izhlapenje petroleja.

Le v slučaju, če med zelo močno smrdi po petroleju, se strinjam z odgo-

vorom g. Vodopivca v 3. številki Gospodarskega vestnika in izjavljam, da takemu medu ni pomoči.

TOPLINA ČEBELNEGA TELESA.

Srednja toplota čebelnega telesca je običajno za 4⁰⁷ C višja kakor zrak okoli njega, ako znaša zračna toplota 5⁰⁵. Sklada pa se popolnoma z zračno toplino, ako se ta izpreminja od 35⁰ do 44⁰. Če ima zrak 52⁰, je toplota čebele nižja. Ako pa se čebela nahaja dalj časa v takšnem zraku se tudi njena toplota izenači z zračno. Najnevarnejše za čebelo je toplota od 46⁰ do 48⁰, zmrzne pa čebela ob 1⁰. V tem pogledu ni nikakih velikih razlik med kranjsko in italijansko čebelo.

Vidimo torej, da čebele nimajo vedno enake toplote z zrakom, temveč da so v stanu v gotovih mejah menjati toplotino svojih trupelec. Možnost, da more posamezna čebelna družina ravnati svojo toplino, ima brezdvomno svoj temelj v možnosti, da more to toplino vsak član te družine izpreminjati, ne pa v lastnosti, da more proizvajano gorkoto urejati in ohranjati.

OBVESTILA.

S satnicami smo večinoma že postregli. Do 10. maja jih dobijo vsi naročniki.

Orodja je le malo došlo. Glavna pošiljatev roma že nad dva meseca po železniških skladiščih in carinarnah. Upamo pa, da pride enkrat tudi v naše skladišče.

Naročnine za Gospodarski vestnik niso poravnali še nekateri čebelarji. Storitite vsi svojo dolžnost.

PETER BEVK

MIZAR

Šempeter na Krasu

izdeluje

popolne panje

Žnideršičevega sestava

*** Cene 85 do 95 lir za panj. ***